

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep.,
0030 Oslo

FINANSDEPARTEMENTET	
16. AUG. 2007	
Saksnr.	07/115-5
Arkivnr.	

Saksbehandler:
Sigrid Skjølås

Vår dato:
14/8-07

Vår referanse:
2007/233

Deres dato:
07.06.2007

Deres referanse:
05/4721 Ø KnT

Utkast til Norges strategi for bærekraftig utvikling

Høringsuttalelse fra Forbrukerrådet

Forbrukerrådet mener det er helt sentralt at en nasjonal strategi for bærekraftig utvikling er solid forankret i samfunnet. Den må være forpliktende for alle aktører inkludert den enkelte forbruker, og følges opp gjennom praktisk politikk.

Forbrukerrådet ønsker å vektlegge følgende forhold:

1. Det må settes klare mål og indikatorer knyttet til endring av produksjons- og forbruksmønsteret
2. Myndighetene må være premissleverandører for bærekraftig utvikling
3. Det må utarbeides en overordnet plan for myndighetenes kommunikasjon om bærekraftig utvikling

Vi viser til brev av 7. juni 2007 fra Finansdepartementet vedrørende høring av utkast til Norges nye strategi for bærekraftig utvikling. Finansdepartementet ber om høringsuttalelser innen 15. august.

Generelle kommentarer

Forbrukerrådet mener det er positivt at Norge har en ambisjon om å være ledende når det gjelder bærekraftig utvikling. Skal vi klare å følge opp ambisjonen, mener vi det er helt sentralt at en nasjonal strategi for bærekraftig utvikling er solid forankret i samfunnet. Strategien må være forpliktende for staten, kommunene og næringslivet så vel som for den enkelte samfunnsborger. Det er viktig at strategien følges opp gjennom praktisk politikk. Det innebærer at målene må følges opp med konkrete og forpliktende tiltak som er gjennomførbare både på kort og lang sikt, og som kan gjenfinnes i Nasjonalbudsjettet og i departementenes årlige budsjettproposisjoner.

Kommentarer til hovedinnholdet i strategien

Kap. 4 Bærekraftig produksjon og forbruk

Forbruk er både direkte og indirekte årsak til stor miljøproblemer og utgjør en trussel mot bærekraftig utvikling. Samtidig ligger det store miljømessige gevinster i å få endret forbruket i positiv retning.

1. Det må settes klare mål og indikatorer knyttet til endring av produksjons- og forbruksmønstrer. Forbrukerrådet er opptatt av at regjeringens politikk skal bidra til å legge forholdene til rette for bærekraftig produksjon og forbruk. Temaet har fått et eget kapittel i utkastet til strategi, men det er ikke satt noen klare mål knyttet til våre handlinger slik at vi kan endre produksjons- og forbruksmønstre som har negative følger for miljøet. Dette mener Forbrukerrådet er uheldig. Vi foreslår derfor følgende strategiske hovedmålsetting:

- Regjeringen vil legge til rette for en endring av produksjons- og forbruksmønstrer i en mer bærekraftig retning

Hovedmålet bør konkretiseres gjennom klare målsettinger innenfor de tre hovedkategoriene av husholdningers forbruk som har spesielt store miljømessige konsekvenser: Bolig, mat og transport. Målsettingene må følges opp gjennom et sett med indikatorer.

2. Myndighetene må være premissleverandører

Den enkelte forbruker har et ansvar for å bidra til en bærekraftig utvikling. Det forutsetter imidlertid at vi får til et samspill mellom myndigheter, næringsliv og andre relevante aktører slik at flere bærekraftige forbruksalternativer blir tilgjengelige. Vi må få bedre informasjon om hva et bærekraftig forbruksmønster er og finne fram til gode og effektive virkemidler.

Myndighetenes rolle som premissleverandør er helt sentral. Utkastet til strategi peker på at det bør skilles mellom ulike typer forbruk og at virkemidlene rettes mot de aktivitetene som gir miljøbelastning, i stedet for et samlet forbruk. Strategien sier at det er viktig å endre produkter, infrastruktur og forbrukernes valg. Virkemidler som miljøavgifter, miljømerking og miljøvaredeklarasjoner, offentlig grønn innkjøpspolitikk, miljøhensyn i produktdesignfasen, livssyklusanalyse og miljøledelsessystemer kan spille en viktig rolle for å bidra til å redusere miljøbelastningen fra produksjon og forbruk. Forbrukerrådet støtter denne vurderingen.

Forbrukerrådet mener myndighetene blant annet må sørge for:

1. kunnskap gjennom informasjon og stimulere til utvikling av gode, uavhengige og fungerende merkeordninger, som for eksempel Svanen/Blomsten, Debio, Fairtrade og lignende

Pålitelig kunnskap gjennom for eksempel informasjon og produktmerking, kan hjelpe forbrukerne til å foreta gode valg på en så enkel måte som mulig. For å sikre åpenhet om produktene må norske importører offentliggjøre hvilke underleverandører de har i den tredje verden slik at det er mulig å etterprøve hvem som har produsert varene og hvilke arbeidsforhold/betingelser de ansatte har.

2. økonomiske virkemidler som for eksempel incentiver og avgifter

Produsentene må få incentiver til å produsere mindre miljøbelastende produkter med en mer etisk og bærekraftig forhistorie. Dette dreier seg blant annet om produktens innhold av helse- og miljøfarlige stoffer, produksjonsmåte og produktkvalitet som bidrar til at levetiden øker.

3. lover og regler som ivaretar hensynet til bærekraftig utvikling

4. legge til rette for bedre valgmuligheter for forbrukere på områder som for eksempel energibruk og transport

5. årlig evaluering av målsettingene knyttet til bærekraftig utvikling og om forbrukerhensyn er ivaretatt

Kap. 7.4 Miljøinformasjon, den enkeltes rolle og bærekraftig forbruk

Utkastet til strategi peker på en rekke virkemidler og tiltak for å få forbrukerne til å velge produkter og tjenester som belaster miljøet minst mulig, bl.a. bruk av grønne skatter og avgifter, miljøinformasjon, miljømerking og fairtrade-merking. Forbrukerrådet er enig i at dette er viktige virkemidler og tiltak.

Kommunikasjonen ut til den enkelte forbruker er grunnleggende viktig, fordi det er de som gjennom sine handlinger, kan bidra til endring i forbruket. Denne kommunikasjonen bør være handlingsrettet, relativt enkel, vekke interesse, være holdningsskapende osv. Resultatene fra evalueringen av Miljøinformasjonsloven viser at det er behov for en mer målrettet innsats for å gjøre den kjent blant forbrukere og i næringslivet. Forbrukerrådet forventer at myndighetene utarbeider en overordnet plan for sin kommunikasjon om bærekraftig utvikling. Regjeringens kommunikasjon om bærekraftig utvikling må gjennomsyre alle politikkområder. Samtidig mener vi det er viktig at myndighetene kommuniserer indirekte gjennom opinionsdannere i sine miljøer. Her kan Forbrukerrådet spille en viktig rolle.

Kap. 7.7 Oppfølging

Forbrukerrådet er av den oppfatning at uten aktiv involvering av aktører både på tilbyder og etterspørersiden, vil myndighetenes mål om en politikk for bærekraftig utvikling være vanskeligere å nå. Vi er derfor svært positive til at Regjeringen ønsker å videreføre samarbeidet med organisasjoner, næringsliv, kunnskapsmiljøer og lokalforvaltning i den videre oppfølgingen av strategien.

Forbrukerrådet påpekte innledningsvis viktigheten av at en nasjonal strategi for bærekraftig utvikling er solid forankret i samfunnet. Den må være forpliktende for de enkelte aktørene og den må følges opp i praktisk politikk. I utkastet legges det opp til at strategien for bærekraftig utvikling skal følges opp gjennom Nasjonalbudsjettet og departementenes meldinger og proposisjoner. Et statssekretærutvalg skal sørge for den politiske koordineringen av arbeidet. Den praktiske koordineringen er forankret i Finansdepartementet. Forbrukerrådet mener dette er et godt utgangspunkt for oppfølging av strategien. Vi går ut i fra at Nasjonalbudsjettet vil være det dokumentet der Regjeringens samlede innsats på bærekraftig utvikling blir presentert.

Kommentarer til oppdatering av indikatorsettet for bærekraftig utvikling

Forbrukerrådet anerkjenner det arbeidet som ekspertutvalget utførte og fremla i NOU 2005: 5 Enkle signaler i en kompleks verden – Forslag til nasjonalt indikatorsett for bærekraftig utvikling. Finansdepartementet påpeker i sitt notat av 5. juni 2007 at det bør være en høy terskel for å endre på det eksisterende indikatorsettet knyttet til bærekraftig utvikling. De viser til at mange tema omtales i strategien og vil følges opp framover, uten at de dermed bør dekkes av indikatorsettet.

I utkast til strategi står det at det er et overordnet strategisk mål i arbeidet med bærekraftig utvikling, å få til en økonomisk utvikling bygget på bærekraftige produksjons- og forbruksmønstre. Dersom regjeringen mener dette er et område av vesentlig betydning for bærekraftig utvikling, mener Forbrukerrådet at det bør utvikles indikatorer som synliggjør denne vektleggingen. Indikatorene bør i tillegg inspirere hver enkelt av aktørene i samfunnet inkludert enkeltpersoner, til handling.

Indikatorer knyttet til helse- og miljøfarlige kjemikalier

Forbrukerrådet mener at indikatoren som omhandler helse- og miljøfarlige kjemikalier bør utvides. Vi har for få miljømerkede produkter på markedet og det bør være et mål å øke denne andelen. Svanen og Blomsten setter strengere krav til kjemikalieinnhold enn regelverket, slik at en indikator som sier noe om andelen miljømerkede produkter vil også være en indikator for spredningen av helse – og miljøfarlige kjemikalier. Andel økologisk mat (Ø-merket) er også relevant å ta med her. Tall på andeler av varesortiment og antall merkede produkter som selges bør kunne skaffes fra handelsnæringen selv, miljømerkeorganisasjoner eller evt. tilgjengelig statistikk. Forbrukerrådet foreslår følgende indikator:

- Andel miljømerkede produkter på markedet

Indikatorer knyttet til sosiale hensyn i bærekraftsstrategien

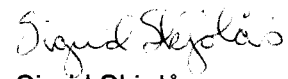
Forbrukerrådet er enig i at det bør utvikles indikatorer som synliggjør regjeringens vektlegging av sosiale hensyn i bærekraftsstrategien. I tillegg til Finansdepartementets forslag til ny indikator for inntekstforskjeller (jf notat av 5. juni 2007), mener Forbrukerrådet at det også bør være en indikator som kan beskrive dagens sosiale forhold hos flere norske handelspartnere i den tredje verden og endringer over tid. Når det gjelder sosiale forhold og grunnleggende menneskelige rettigheter er

forbedringspotensialet størst og mest kritisk hos våre handelspartnere i den tredje verden. Vi foreslår derfor følgende indikator:

- Andel Fairtrade-produkter på markedet

Lasse Billington
underdirektør

Med hilsen
for Forbrukerrådet

Sigrid Skjølås
rådgiver